

ΕΚΠΟΜΠΗ: ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΗΜΕΡΟΜ : ΠΑΡΕΚΚΕΥΗ 9.10.70

ΩΡΑ : 5.02 μ.μ

(8 αντίγραφα)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

(Κυριάκου Χαραλαμπίδη)

(Σήμα)

' Αρχίζουμε τό σημερινό μας πρόγραμμα , αγαπητοί μας φίλοι, μ' ένα πορτραίτο τοῦ μεγάλου γάλλου συγγραφέα 'Αραγκόν, ὅπως τό φιλοτεχνεῖ ἡ "Ἑλλη Λαιονίδου ποῦ τόν ἐπεσκέφθηκε πρόσφατα, μετά τό θάνατο τῆς γυναίκας του "Ἐλσας Τριολέ.

(Μουσική)

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΑΡΑΓΚΟΝ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΕΛΣΑΣ

Στό παλιό, ἀρχοντικό σπίτι τῆς ὁδοῦ Βαρέν εἴχαμε πάει γιά πρώτη φοράν πρίν ἀπό 5 χρόνια. Τότε ἡ "Ἐλσα ζοῦσε τότε ὅλα ἦταν διαφορετικά. Μ' ένα σφίξιμο στήν καρδιά πηγαίναμε τώρα νά δοῦμε τόν Λουί 'Αραγκόν , δύο μῆνες μόλις ἕστερα ἀπό τόν θάνατο τῆς λατρευτῆς ἡς του συντρόφου καί μούσας "Ἐλσας Τριολέ. Καί τό σφίξιμο ἔγινε ἀκόμη πιό ἔντονο μόλις ἀντικρύσαμε τή μικρή ἡλεκτρική ἀναπηρική πολυθρόνα στό κεφαλόσκαλο.

Ὁ 'Αραγκόν μᾶς περίμενε εὐγενικός, εὐθυτενής, ντυμένος προσεκτικά. Μᾶς ὁδήγησε στό γραφεῖο του.

./.

Τότε θυμάμαι ή "Ελσα δέν εΐχε παρουσιασθεΐ, δέν τήν εΐχαμε δεΐ. "Εστελλε ύμως κάθε τόσο τήν καμαριέρα γιά νά θυμήση στόν "Αραγκόν νά πάρει κάποιο φάρμακο... Τωρα ή παρουσία της ήταν τόσο έντονη πού ήταν σάν νά βρισκόταν ανάμεσα μας. Στούς τοίχους, στά τζάμια τών βιβλιοθηκών, στίς πόρτες, στά παράθυρα, στό γραφεΐο, παντοϋ, φωτογραφίες, σκίτσα, πορτραΐτα τής "Ελσας. Δεκάδες πορτραΐτα της, σ'όλες τίς ηλικίες, τίς πόζες, τίς στιγμές της. Στο κέντρο τοϋ δωματίου, σ'ένα μεγάλο καβαλέτο, ένα από τά πολλά σκίτσα τοϋ Ματίς γιά τήν "Ελσα. Ναι, πραγματικά θά πρέπει νά ήταν έξαιρετικά όμορφη γυναίκα. Τριγύρω τά βιβλία τής "Ελσας, τόμοι όλόκληροι. Μιά ζωή αφιερωμένη στή λογοτεχνία. "Ο "Αραγκόν μαντεύει τίς σκέψεις μας καί συμπληρώνει.

" Η "Ελσα άφησε όλόκληρο όγκο έργασίας ανέκδοτο. Μεταφράσεις, μία μελέτη γιά τόν Παστερνάκ, κιάλλα πολλά... Πρέπει τώρα όλα αυτά νά τά μαζέψω, νά τά ταξινομήσω, πολλή δουλειά... Αυτό μέ κρατάει στή ζωή... Είναι ένα καθήκον πού πρέπει νά εκπληρωθεΐ, προτοϋ φύγω κι'εγώ....".

Τόν κοιτάμε καί ξαφνικά ο κ μψός καλοδιατηρημένος άντρας έχει μετατραπεΐ σ'ένα πικραμμένο γέρο μέ δακρυσμένα μάτια. Νιώθουμε πώς μία έξομολόγηση θ'άρχιση. Εέρουμε τήν βαθιά αγάπη πού ένωνε τόν "Αραγκόν μέ τήν "Ελσα. Τό όνομα, ή μορφή εκείνης γεμίζει τά έργα του. Οί στίχοι του, έφετηρία καί κατάληξη στά βιβλία της....

" Δέκα χρόνια τώρα, μάς λέει ζοϋσα μ'αυτή τήν αγωνία. Στο τέλος, δέν θά τό πιστέψετε, έπαθα τήν ίδια άρρώστεια πού εΐχε καί ή "Ελσα. Τήν άγιάτρευτη άρρώστεια της..".

Θέλουμε ν'αλλάξουμε κουβέντα, νά τ'ν βγάλουμε, αν είναι δυνατό απ'αυτές τίς σκέψεις. Ρωτάτε γιά τό έργο του. Τώρα τελειώνει ένα μεγάλο μυθιστόρημα μέ θέμα τόν Ματίς. Μας δείχνει τά χειρόγραφα. Τό ενδιαφέρον τοϋ δημιουργοϋ νικᾷ γιά λίγο.

”Θάθελα, λέει νά τό τελείωνα τώρα, αυτό τό χρόνο, πού εἶναι ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου του. Μεγάλος καλλιτέχνης μέγας ἄνθρωπος. Ὑπέφερε γιά χρόνια μέ φρικτούς πόνους κι ὅμως ποτέ δέν τῷδειχνε. Ἦταν ἕνας καλός φίλος....”.

Εναγυρνᾷμε ἄθελα μας στό πορτραῖτο τῆς Ἔλσας....
Τό βλέμμα του μάς ἀκολουθεῖ.

”Μά κυρίως πρέπει νά ὀλοκληρώσω τή δουλειά πού ἄφησε ἡ Ἔλσα. Ἡ ἴδια ποτέ δέν κατάλαβε πόσο ἦταν μεγάλη, πόσο ἀγαπήθηκε τό ἔργο της. .. Χιλιῶδες τά γράμματα πού πῆρα ἀπό ἄγνωστους; θαυμαστές της... Μ᾽λις μισή ὥρα μετά τό θάνατό της, πῶς τῷμαθε τόσος κόσμος.... Εἶχε γεμίσει ὁ δρόμος μέ αὐτοκίμητα, ἀνθρώπους.... Ἐκεῖνη νόμιζε πῶς γράφει μόνο γιά τόν ἑαυτό της, πῶς κανείς δέν τήν διαβάζει.... Πόσο ὀάθελα ν᾽ξερε.....

Θυμόμαστε κάτι πού μάς εἶχε πεῖ μιά κοινή φίλη:

” Ὁ Ἄραγκόν πάντα πρόβαλλε τήν Ἔλσα σέ κάθε περίπτωση μέχρι πού τήν ἔφερα σέ δύσκολη θέση. Κάποτε εἴχαμε μαζευτεῖ στό σπίτι κάποιου φίλου, ἦταν καί τό ζευγος Ἄραγκόν. Γιά ὄλους μας βεβαία ὁ Ἄραγκόν εἶναι πιά μέγας ἀπό τήν Ἔλσα. Γι᾽αυτό τόν ρωτήσαμε τί τό καινούργιο εἶχε. ”Α, τίποτα τό ἐνδιαφέρον, λέει. Ἡ Ἔλσα ὁμως γράφει ἕνα καταπληκτικό βιβλίο... Καί ἡ Ἔλσα εἶχε γίνει κατακόκινη, τᾶχασε...”

— Στήν πιόίπεριστη θέση ἕνα ὠραιότατο παλιό βάζο, δίπλα στήν φωτογραφία μιά ἀπ᾽όλες, τῆς Ἔλσας.

”Αυτό, μ᾽ς λέει, ἦταν τό τελευταῖο δῶρο πού τῆς χάρισα, μόλις λίγες μέρες προτοῦ φύγει.... Τόν τελευταῖο καιρό δέν μπορούσε νά περπατήσει πολλή ὥρα. Κι ἔπειδή δέν ἤθελε νά μοῦ τό δείξει, στούς περιπάτους μας σταματοῦσε πού καί πού καί προσκοιόταν πῶς κοίταζε τίς ιτρίνες. Τότε μῷδειχνε κάτι, γιά νά μ᾽ἀναγκάσει νά σταματήσω κι ἔλεγε:

Γιά δές, τί όμορφο πού εΐναι αυτό... Κι' ότιδήποτε κι' άν
μουδειχνε, όσο ακριβό κι' άν ήταν φρόντιζα νά τό έχη τήν
έπομένη στό πρόγευμα... Έτσι θαύμασε κι' αυτό τό β'ζο...

'Από μεσα ακούγεται μιá φωνή. Εΐναι ή άδερφή της
"Ελσας, ή γυναίκα του Μαγιακόφσκη. Μένει τόν μέ τόν
Λουΐ για λίγο...

"Θάθελα πολύ ν'άρχόμουν' στην Κύπρο λέει ό 'Αραγκόν.
Δέν μπορώ όμως γιατί θέλε κι' ή "Ελσα κι' εΐναι άδικο νά
τήν χωρώ μόνος. Τό νησί σας, μ'όλο πού δέν τόχω δει ποτέ
παίρνει μεγάλο ρόλο στό βιβλίο μου "Αντικρύζοντας τόν
θάνατο."

Μας δείχνει και τό τελευταίο βιβλίο της "Ελσας "Τ'άη-
δόνια σπαίνουν τήν αύγή" ό τίτλος του. 'Η ήρωΐδα του
μυθιστορήματος ήλικιωμένη πιά, καλεΐ ένα βράδυ στό έξοχικό
της σπίτι παλιούς φίλους πού μαζί τους εΐχε μοιραστεΐ τόσα.
Εΐναι εκεί κι' ό σύντροφος της, γερασμένος κι' αυτός. Και,
για νά μή φαίνονται οι ρυτίδες δέν ανάβουν φάτα, φέγγουν
μονάχα τά κεριά. Και λένε, και λένε όμολογοΐν οι άλλοι
τούς συμβιβασμούς τους κι' από μακριά ακούγονται τά κελαυδήματα
των άηδονιών. Και τήν αύγή όταν τ'άηδόνια σταματοΐν τό
τραγούδι, ή ήρωΐδα πεθαίνει. 'Η προφητεία της "Ελσας Τριολές
βγήκε συνταρακτικά άληθινή.

Βγαίνουμε έξω συγκινημένοι. Στη σκάλα ή άναπηρική
πολυθρόνα. Τό βυσσινί βελούδινο χαλί στά σκαλιά ή
χαλικόστρωτη αύλή, ή μεγάλη σκαλιστή μαύρη πόρτα, ή όδ'ς
Βαρέν, ήσυχη, άριστοκρατική, λές και δέν εΐναι Παρίσι. Κι'
όμως λίγα βήματα πιο πέρα, ή ζωή σφύζει, οι χίππιδες χορο-
πηδοΐν μέσα στη ψιλή βροχή, τ'αυτόκίνητα μουγκρίζουν.
Τό Παρίσι 70, μ'ς παρασύρει.

Συνεχίζουμε τώρα μέ τή συναυλία τής 'Ορχήστρας Παρισίων
υπό τήν Διεύθυνση του Χέρμπερτ φόν Κάραγιαν. Συναυλία
πού έκλεισε τήν παριζιάνικη σαιζόν.

ταινία Β 6780 61X215

Καί τώρα μιά ανταπόκριση από τήν 'Αμερική γιά τήν
οικονομική κρίση στις τέχνες.

ταινία Β 5636 (606)

Σγμμα

H.X